

KÄSKKIRI

01. september 2025 nr 1.1-2/129

Viibimiskeelu kehtestamine

1. RESOLUTSIOON

1. Kohaldan viibimiskeeldu Riigimetsa Majandamise Keskusele (aadress Õisu metskond 16, Metsküla, Põhja-Sakala vald, Viljandi maakond) kuuluval territooriumil ja lähiümbruses, viibimiskeelu ala on tähistatud kaardil (Lisa 1 - Metsküla).
2. Keelan punktis 1 toodud alal vastavalt kaardil tähistatud alale kolmandate isikute viibimise ja kohustan neid sellest kohast lahkuma.
3. Punktiga 2 kehtestatud viibimiskeeld kehtib 01.09.2025 kl 10.00 kuni 30.09.2025 kl 21.00 või edasiste korraldusteni.
4. Kohustan tagama viibimiskeelust läbipääsu elanikele ja isikutele, kes vajavad seda tööülesannete täitmiseks.
5. Amet teavitab massiteabevahendi kaudu avalikkust viibimiskeelu kehtestamisest ja selle lõpetamisest.

2. FAKTILISED JA ÕIGUSLIKUD PÕHJENDUSED

1. Veterinaarseaduse (järgnevalt VS) § 73 lg 1 kohaselt veterinaarjärelevalvet teostab ja veterinaarkontrolli teeb Põllumajandus- ja Toiduamet (järgnevalt ka PTA).
2. VS § 73 lg 7 järgi veterinaarjärelevalvet teostatakse ning veterinaarkontrolli tehakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/625 ning muude asjakohaste õigusaktide kohaselt.
3. VS § 6 lg 1 järgi loomataud käesoleva seaduse tähenduses on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/429 (järgnevalt ka loomatervise määrus) artikli 5 lõike 1 punktis a ja II lisas loetletud loomahaigus, sealhulgas zoonoos või muu loomahaigus, mille on põhjustanud bioloogiline haigusetekitaja, mis võib kas otseselt või keskkonna vahendusel kanduda ühelt loomalt teisele, loomalt inimesele ja vastupidi.

4. Eriti ohtlik loomataud veterinaarseaduse tähenduses on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/429 artikli 9 lõike 1 punktis a osutatud loetelus nimetatud loomataud, sh sigade Aafrika katk (järgnevalt SAK).
5. VS § 9 p 1 sätestab, et Põllumajandus- ja Toiduamet on pädev asutus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/429 artikli 4 punkti 55 tähenduses. Viidatu kohaselt on PTA liikmesriigi veterinaarakeskasutus, mis vastutab määruse 2016/429 kohaselt ametlike kontrollide korraldamise ja muude ametlike toimingute eest.
6. VS § 75 lg 1 kohaselt on PTA'l õigus kohaldada veterinaarjärelevalve teostamiseks korrakaitseaduse §-des 30–32, 44 ja 49–53 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korrakaitseaduses sätestatud alusel ja korras. Ametil on õigus otsustada VS § 75 lg 2 ja 3 kohaselt korrakaitseaduse §-s 44 sätestatud viibimiskeelu rakendamine ning keelata isiku viibimise teatud kohas, kohustada teda sellest kohast lahkuma või sellele kohale teatud kaugusele lähenemisest hoiduma, kui see on vajalik loomataudi ennetamiseks või tõrjeks.
7. Veterinaarjärelevalveametnik võib korrakaitseaduse §-s 44 sätestatud viibimiskeeldu kohaldada kuni 12 tundi. Üle 12 tunni võib viibimiskeeldu kohaldada üksnes Põllumajandus- ja Toiduameti peadirektori otsusel (VS § 75 lg 3).
8. Käesolev otsus on antud Põllumajandus- ja Toiduameti peadirektori poolt Maaeluministri 18.augusti 2020 määruse nr 57 „Põllumajandus- ja Toiduameti põhimäärus“ § 8 lg lõike 3 ning VS § 75 lg 3 koosmõjus.
9. KorS § 44 lg 1 p 6 kohaselt on PTA-l õigus ajutiselt keelata isiku viibimine teatud isiku läheduses või teatud kohas, kohustada teda selle isiku lähedusest või sellest kohast lahkuma või isikule või kohale teatud kaugusele lähenemisest hoiduma riikliku järelevalve meetme kohaldamise tagamiseks. KorS § 44 lõike 1 p 2 kohaselt on PTA'l õigus rakendada viibimiskeeldu ülekaaluka avaliku huvi kaitseks.
10. Põllumajandus- ja Toiduameti hinnangul on otstarbekas ja põhjendatud rakendada ennetavalt KorS § 44 lg 1 p 6 alusel viibimiskeeldu riikliku järelevalve meetme kohaldamise tagamiseks (taudi leviku tõkestamiseks) ning ülekaaluka avaliku huvi kaitseks (KorS § 44 lg 1 p 2).
11. Amet on veterinaarjärelevalve käigus käesoleval suvel 2025. a ja kuni käesoleva otsuse tegemiseni SAK'i diagnoosinud kokku 10 farmis: 30.06 Tempa seafarmis (Viljandimaa, Mulgi vald), 18.07 Kisla seafarmis (Tartumaa, Kastre vald, 24.07 Porkna talus (Tartumaa, Tartu vald), 25.07 Petlema farmis (Raplamaa, Kehtna vald), 29.07 Nurme farmis (Viljandimaa, Viljandi vald), 12.08 Ilmatsalu sigalas (Tartumaa, Tartu linn), 13.08 Kuula sigalas (Põlvamaa, Kanepi vald), 14.08 Tässi talus, 27.08 Paistu Farmer OÜ Piiskopi farmis, 27.08 Maag Agro AS Ekseko farmis.
12. Eriti ohtlik loomataud SAK levib Eesti metsseapopulatsioonis kiirelt ja ulatuslikult ning viiruse suure levimuse tõttu nakatuvad ka järjest uued kodusekarjad.
13. Vastavalt KorS § 2 lg 4 sätestatule on riiklik järelevalve korrakaitseorgani tegevus eesmärgiga ennetada ohtu, selgitada see välja ja tõrjuda või kõrvaldada korrarikkumine. Korrarikkumine on avaliku korra kaitsealas oleva õigusnormi või isiku subjektiivse õiguse rikkumine või õigushübe kahjustamine. Korrakaitseõiguse eesmärk on kaitsta isikute elu, tervist, füüsilist vabadust ja asju ka sellisel juhul, kui oht või kahjustus ei lähtu õigussubjektist – sellisteks on nt loodusjõududest (torm, välk, üleujutus), nakkushaigustest, metsloomadest või õnnetusjuhtumitest lähtuvad

ohud.¹ Loomapidamisettevõttes diagnoositud sigade Aafrika katk kuulub eriti ohtlike loomataudide hulka, mille levikut tuleb takistada ning vajadusel konkreetsetes taudipunktis kohaldada tauditõrje meetmeid (s.o viia läbi loomade hukkamine, taudipunkti puhastus, korjuste hävitamine) korrariikkumise kõrvaldamiseks. Vaadates Eestis tuvastatud juhtumite arvu on PTA¹ põhjendatud alus arvata, et taudi levik Eestis on olnud ja on jätkuvalt väga kiire (vt p 11).

13. Maag Agro AS näol on tegemist Eesti suurima kodumaisel kapitalil põhineva põllumajandusettevõttega, ettevõtte on Eesti suurim seakasvataja. Ettevõtte taastootmise pool (poegimissigala) tagab ca 45% Eesti seakasvatuse püsimise. 27.08.2025 käskkirjaga nr 1.1-2/121 kinnitas PTA peadirektor Maag Agro AS Ekseko farmi (tegevuskoht nr EE1470) Farm 1-s sigade Aafrika katku ametliku diagnoosi. Ekseko Farm 2-s esialgu taudi diagnoositud ei ole. Taud nimetatud ettevõtte farmis Ekseko omab ettevõttele ja kogu Eestile väga ulatuslikku mõju (Eesti sealihatööstusele), mõjutades väga suurel määral meie isevarestatust ja toidujulgeolekut. Eriti ohtliku loomataudi levikuga kaasneb suur majanduslik kahju, kuna spetsiifiline ravi ja vaktsiin puuduvad ja loomad tuleb hukata. Taudi kiire levik ohustab ka ülejäänud Eesti seakasvatuse ettevõtteid. Sellest taastumiseks kuluks aastaid. Lisaks kaasnevad SAK-i levikuga kaubanduslikud piirangud ka sealihale ja sealihatoodete ekspordile. Seega on viibimiskeelu kehtestamine põhjendatud ka ülekaaluka avaliku huvi kaitseks.
14. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määruse (EL) 2016/429 loomataudide kohta, millega muudetakse teatavaid loomatervise valdkonna õigusakte või tunnistatakse need kehtetuks (loomatervise määrus) preambula p 18 kohaselt inimeste poolt peetavatel loomadel (*nt kodusigadel*) esinevatel taudidel võib olla kahjulik mõju põllumajandus- ja vesiviljelussektorile, rahvatervisele, keskkonnale ja bioloogilisele mitmekesisusele. Preambula p 92 järgi peaks pädev asutus pärast loetellu kantud taudi esinemise kinnitamist rakendama vajalikke tauditõrjemeetmeid, kehtestades vajaduse korral piirangutsoonid, et kõnealune taud likvideerida ja ennetada selle edasikandumist. Määruse (EL) 2016/429 artiklis 61 on sätestatud, et kui A-kategooria taud on kinnitust leidnud, kohaldatakse ettevõtetes ja muudes kohtades tauditõrjemeetmeid.
15. Komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2020/687 artikli 12 lg 1 p a sätestab, et kui A-kategooria taudi puhang ettevõttes on saanud artikli 11 kohase ametliku kinnituse, annab pädev asutus korralduse surmata kõik tabandunud ettevõttes peetavad loetellu kantud liikidesse kuuluvad loomad niipea kui võimalik. Surnud või artikli 12 lõike 1 punkti a kohaselt surmatud loetellu kantud liikidesse kuuluvate peetavate loomade korjused või nende osad tuleb kõrvaldada määruse (EÜ) nr 1069/2009 kohaselt (määruse (EL) 202/687 art 12 lg 1 p c).
16. Määruse (EÜ) nr 1069/2009 artikli 19 lõike 1 punkti e kohaselt võib pädev asutus anda erandina artiklist 13 loa sellise materjali kõrvaldamiseks, mis ei kuulu artikli 8 punkti a alapunktis i osutatud 1. kategooria materjali hulka teatamiskohustusliku haiguspuhangu korral, kohapeal põletamise või matmise teel sellistel tingimustel, millega hoitakse ära inimeste ja loomade terviseriskide levik, kui vedu lähimasse loomsete kõrvalsaaduste töötlemise või kõrvaldamise tunnustatud ettevõttesse suurendaks terviseriske või kui ulatusliku episootilise taudipuhangu korral oleks selliste ettevõtete kõrvaldamisvõimsus ületatud.

¹ M.Laaring, S.Pars, H.Kranich, E.Nuka, J.Kiviste, M.Mikiver, T.Roosve, Ü.Vanaisak. Korrakaitseaduse kommenteeritud väljaanne(2017), lk 18

17. Kõik taudi tõttu surnud või hukatud loomade korjused ja muu saastunud materjal tuleb kõrvaldada PTA järelevalve all kas tavapärasel või alternatiivsel meetodil, kuid kindlasti selliselt, et viiruse leviku oht oleks välistatud või minimaalne. Seega on jäätmete veoks ja matmise korraldamiseks kohapeal vajalik taudi leviku tõkestamiseks kehtestada viibimiskeeld.
18. Tauditõrje meetmete läbiviimise juures ei tohi viibida kõrvalisi isikuid ning tõrjetoimingutega seotud isikud peavad saama häiringuteta oma tegevust teostada. Sigade Aafrika katk on eriti ohtlike loomataudide hulka kuuluv haigus ning tõrjemeetmete takistamine kolmandate isikute poolt võib ohustada bioturvalisust ning takistab loomataudi leviku kiiret tõkestamist. Taudikoldes tõrjemeetmete rakendamisega kaasnev viivitamine suurendab tõenäosust/ohtu sigade täiendavaks nakatumiseks ning haiguse edasiseks levikuks. Viibimiskeelu kohaldamine peab tagama tõrjetoiminguteks vajaliku tehnika ja personali liikumise.
19. Põllumajandus- ja Toiduamet arvestab käesoleva viibimiskeelu kehtestamisel lisaks eeltoodule ka eelnevalt Saimre Seakasvatus OÜ Nurme farmis avastatud taudikolde vahetus läheduses toimunud tauditõrje toimingute läbiviimise aktiivset takistamist inimeste poolt. 09.08.2025 toimus Saimre Seakasvatus OÜ territooriumi ümber avalik suuremahuline rahvakogunemine (meeleavaldus) eesmärgiga takistada või vähemalt edasi lükata PTA poolt tauditõrjemeetmete kohaldamist² ning sh farmis peetavate sigade hukkamist. Sündmust on laialdaselt kajastatud avalikus meedias.
20. Ameti hinnangul esineb arvestades eelpool toodud asjaolusid kõrge tõenäosus ka matmispaiga juurde kogunemiseks. Kogunemisega kaasneb oht viiruse levikut veelgi suurendada ning kohapeal takistab see tõrjemeetmete kohaldamist. Euroopa Toiduohutusamet (EFSA) on teaduslikus aruandes sedastanud (<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2017.5068>), et analüüsi käigus on jõutud järeldusele, et inimese vahendusel taudi levik mängib endiselt kriitilist rolli, hoolimata kõigist võetud meetmetest („The spatial analysis concluded that human-mediated spread of ASFV continues to play a critical role in the ASF epidemiology, despite all measures currently taken.“). 2011. a on Eesti Maaülikool koostanud SAKi riskiprofiili (<https://dspace.emu.ee/items/cb878eb1-7764-4370-b05d-7c098d91231f>, lk 10): „Viirus võib üle kanduda ka saastunud sööda (toidujäätmete), joogivee ja inventariga, samuti veterinaarsete protseduuride käigus, transpordivahenditega, kontakti korral korjaste või tapajäätmetega. Viirust võivad edasi kanda teised kodu- ja metsloomad, inimene, linnud, ektoparasiidid ja sääsed (CESPH, 2006)“.
21. Ennetava meetmena on viibimiskeelu kehtestamine põhjendatud, sest selliselt saab vähendada riski loomataudi levikuks keskkonnast sigu pidava loomapidaja territooriumile, hoonesse või rajatisse. Minimeerima peab isikute ja veovahendite liikumist. Inimeste viibimine ja massiline kogunemine matmiskoha läheduses on haiguse leviku riski arvestades lubamatu.
22. Ametil on arusaam, et taudi levik ja tõrjemeetmete rakendamise vajadus on ühiskonnas kaasa toonud laiema rahulolematuse esile kerkimise riigiaparaadi suhtes ja kodanikud on võtnud eesmärgiks seda väljendada ja oma arusaamiste eest intensiivselt seista. Sellele tuginevalt on amet seisukohal, et tauditõrje toimingute

² Põllumajandus- ja Toiduamet pressiteade, 09.08.2025: <https://pta.agri.ee/uudised/pta-nurme-farmi-loomade-hukamine-jaab-ootele> ; Maalehe artikkel ”Rahvas võitis!” Sigu veel ei tapeta, meeleavaldajad saavutasid PTA-ga kompromissi. 08.08.2025

takistamine ja seeläbi taudi leviku tõkestamise takistamine võib leida suure tõenäosusega aset ka matmispaiga juures.

3. VAHETU SUNNI KASUTAMISE HOIATUS

23. Põllumajandus- ja Toiduametil on tuginedes KorS § 44 lõikele 6 õigus kasutada viibimiskeeldu rikkuva isiku suhtes vahetut sundi ja seda nii kaua, kui see on eesmärgi saavutamiseks vältimatu. Vastavalt KorS § 75 lg 1 sätestatule on õigus vahetut sundi kohaldada Politsei- ja Piirivalveametil.

4. VAIDLUSTAMISVIIDE

22. Isikul on õigus pöörduda oma kaebusega Tallinna Halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus (HKMS) sätestatud korras. HKMS § 37 lg 2 kohaselt võib kaebusega nõuda: 1) haldusakti osalist või täielikku tühistamist (tühistamiskaebus); 2) haldusakti andmist või toimingute tegemist (kohustamiskaebus); 3) haldusakti andmise või toimingute tegemise keelamist (keelamiskaebus); 4) avalik-õiguslikus suhtes tekitatud kahju hüvitamist (hüvitamiskaebus); 5) haldusakti või toimingute õigusvastaste tagajärgede kõrvaldamist (heastamiskaebus); 6) haldusakti tühisuse, haldusakti või toimingute õigusvastasuse või muu avalik-õiguslikus suhtes tähtsust omava faktilise asjaolu kindlakstegemist (tuvastamiskaebus). HKMS § 46 lg 1 järgi võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates. HKMS § 46 lg 2 kohaselt kohustamiskaebuse võib esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti andmisest või toimingute tegemisest keeldumise teatavakstegemisest arvates. Otsuse vaidlustamine ei peata selle täitmise kohustust ega täitmiseks vajalike abinõude rakendamist.

LISAD.

Lisa 1. Kaardi väljavõtted – Metsküla (2-1 lehel).

(allkirjastatud digitaalselt)

Raimo Heinam
Peadirektor

Koopia (elektroonselt): Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, Politsei- ja Piirivalveamet, Riigimetsa Majandamise Keskus.